

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Актуальними питаннями сьогодення є питання естетичного виховання і розвитку естетичної культури підрастаючого покоління. Особистісна орієнтація сучасної освіти передбачає прилучення молодої людини до досвіду людства, до творчої діяльності, що є основою естетичного розвитку особистості. У зв'язку з цим важливого значення набуває осмислення конкретних питань естетичного виховання, діяльності та базових теоретичних засад формування естетичної культури особистості.

Естетичне виховання – це процес формування цілісного сприйняття і правильного розуміння прекрасного у мистецтві та дійсності; здатність до творчого самовиявлення притаманна людині. [1, 310].

Однак ця здатність вимагає свідомого, цілеспрямованого, планомірного і систематичного розвитку. Естетичне виховання проникає в усі сфери дитячого життя, воно забезпечується всіма ланками виховання і використовує багатство і різноманітність його засобів.

Під час споглядання картини чи скульптури, в дитини розвивається не лише сприйняття, а й фантазія: вона мислить, уявляє, “домальовує” зображає, бачить за картиною події, образи, характери.

Видатні вчені, естети і педагоги Ю.Борев, О.Буров, В.Вансалов, Л.Волович, І.Долецька, М.Каган, Л.Коган, В.Розумний, В.Скатурич, С.Квятковський, М.Лайзеров, А.Макаренко, О.Семашко, В.Сухомлинський, В.Шестакова зробили значний внесок у розробку теорії естетичного виховання. Насамперед вони визначили основні поняття, на які потрібно спиратися при побудові системи естетичного виховання. Е.Водозова, П.Каптерева, С.Лисенкова, С.Русова, Е.Михеева, К.Ушинський розуміють, як важливо поєднувати в процесі естетичного виховання всю сукупність різноманітних засобів і форм, що будять і розвивають в школярів естетичне ставлення до життя, до літератури і мистецтва.

Живопис є видом образотворчого мистецтва, твори якого формуються з допомогою фарб, що наносяться на тверду поверхню (основу). Головними засобами виразності тут є колір, колорит (цілісна система співвідношення тонів та відтінків кольору), світлотінь, лінія.

Графіка – вид образотворчого мистецтва, що включає малюнок та засновані на ньому друковані зображення (різні види гравюри – відбитки з пластин). Графіка використовує такі засоби виразності, як контурна лінія, силует, штрих, пляма, контраст білого (лист паперу) та чорного. З допомогою таких незначних засобів митець створює живу картину світу. Саме незавершеність, умовність зображення предмета, лаконізм – важливі засоби художньої виразності у графіці, які дозволяють створювати образно-виразні метафори, різко загострювати образ (графічна сатира та гротеск) [3, 82-82].

Естетичне виховання на уроках образотворчого мистецтва спрямоване на формування здатності сприймати дитиною прекрасне у навколишньому середовищі і мистецтві, на розвиток естетичних почуттів, суджень, смаків, умінь, творчих здібностей, потреби брати участь у створенні прекрасного в житті і художній творчості [1, 252 с.].

Поняття «естетичне виховання» включає в себе естетичний розвиток, естетичний смак, естетичний ідеал, естетичне почуття.

Естетичний розвиток – процес цілеспрямованого становлення в дитині сутнісних сил, що забезпечують активність естетичного сприйняття, творчої уяви, емоційного переживання, а також формування духовних потреб.

Естетичний смак – здатність людини до оцінки предметів, явищ, ситуацій з точки зору їх естетичних якостей. Істотним компонентом у прояві смаку є естетичний ідеал.

Естетичний ідеал – цілісний, соціально обумовлений, конкретно-чуттєвий образ, який є втіленням уявлень людей про досконалість краси в природі, суспільстві, людині, мистецтві.

Естетичне почуття – суб'єктивне емоційне переживання естетичного ставлення до предметів і явищ навколишнього світу. Естетичне почуття виражається в духовній насолоді чи відразі, супроводжує сприйняття і оцінку предмета в єдності його змісту і форми. Розвиток і виховання естетичного почуття спрямовані на формування у вихованців естетичного ідеалу і засвоєння дітьми естетичних норм і оцінок [2, с.304].

Важливе місце в розвитку молодшого школяра займає образотворче мистецтво. В. Сухомлинський писав, що твори образотворчого мистецтва утверджують в юній душі почуття величі й краси людини, підносять особистість в її власних очах.

У навчальному процесі естетичному вихованню сприяє викладання всіх навчальних предметів початкової школи. Предмети естетичного циклу – читання, природознавство, образотворче мистецтво, музика забезпечують учням елементарні знання і навички практичної творчості, естетичної поведінки. У позакласній роботі естетичне виховання проводиться в різних творчих об'єднаннях учнів (хорових колективах, оркестрах народних інструментів, хореографічних, фольклорних, художніх студіях, тощо), творчих об'єднаннях школярів, які пов'язані з відродженням народних ремесел і декоративно-прикладної творчості (рушникарства, вишивання, різьбярства та інших ремесел), у художніх гуртках, студіях, клубах, театрах тощо. Сприяють естетичному вихованню учнів молодшого шкільного віку екскурсії на природу, вечори і ранки, присвячені життю і творчості видатних українських і зарубіжних композиторів та виконавців, видатних художників, виставки, свята та інше [4, 557].

Використання на уроках образотворчого мистецтва в сукупності, музичних, літературних творів, витворів образотворчого мистецтва, сприяє емоційнішому сприйнятті теми, що вивчається [5, 47].

Отже, естетичне виховання в школі починається з молодших класів в процесі вивчення мови, доступних літературних творів, а також на уроках співу, малювання і природознавства. Основний напрям цієї роботи зводиться до практичного ознайомлення дітей з різними видами мистецтва, привчання до їх естетичного сприйняття і простих естетичних думок.

Формування естетичних уявлень, понять і смаків учнів молодшого шкільного віку, досить складне педагогічне завдання. Дуже важливо в початкових класах збагатити учнів уявленнями про художні засоби передачі настрою людини, які використовуються в літературі, музиці і образотворчому мистецтві.

У молодших школярів важливо пробудити: здатність оцінити естетичні риси окремого явища або його елементів, смак до оцінки естетичних властивостей даної науки, самого процесу пізнання, учбово-трудових та інших видів діяльності,

пов'язаних з природною дійсністю. Педагогам треба прагнути до розвитку уявлення про цілісну естетичну картину світу, до естетичних оцінок власної діяльності і відношення до природи.

Таким чином, сутність естетичного виховання полягає в організації різноманітної художньо-естетичної діяльності учнів, спрямованої на формування у них здібностей повноцінного сприйняття і правильного розуміння прекрасного в мистецтві і в житті, на вироблення естетичних понять, смаків та ідеалів, розвиток творчих задатків дітей.

Естетичне виховання може здійснюватися через залучення до художньо-творчої діяльності в закладах загальної та додаткової освіти, культури, а також у навчальній діяльності і в різноманітних формах і видах поза навчальної виховної роботи. В основному завдання естетичного виховання в освітньому процесі початкової школи вирішуються за допомогою таких шкільних предметів, як музика, образотворче мистецтво, літературне читання, навколишній світ і трудове навчання. Здійснюючи естетичне виховання, вчителю необхідно враховувати вікові особливості розвитку мислення, сприйняття, пам'яті, уяви дітей і будувати виховний процес у відповідності з цими особливостями.

Так, засобами живопису, скульптури, архітектури, графіки виражається краса життя, природи, виражаються високі думки, почуття. Твори образотворчого мистецтва закликають дітей до прекрасного, відіграють велику роль в повсякденному житті. Талант розуміти і тонко відчувати прекрасне в образотворчому мистецтві, талант створювати прекрасне в живописі, скульптурі, графіці, малюванні починає формуватися в молодших школярів в процесі особистої творчої діяльності та ознайомленні з образотворчим мистецтвом.

Список використаної літератури

1. Аболина Т.Г., Митропольская Н.Е. Эстетическое воспитание в школе. – К.: Высшая школа, 1987. – 252 с.
2. Лабковская, Г. С. Естетична культура і естетичне виховання: кн. для вчителя / Г. С. Лабковская. – М.: Просвещение, 1983. – 310 с.
3. Сандюк Л.О. Основи культурології – Київ «Центр учбової літератури» 2012 – С.82-82.
4. Сухомлинський В. О. Народження громадянина. Вибрані твори в 5 томах. Т.3. К.: Радянська школа, 1977. – 557 с.
5. Яновська Н. Мистецтво навчання або навчання через мистецтво / Початкова школа. - 2005. - № 9. - С. 47.